

Östra Göinge Kommun
kommun@ostragoinge.se

2011-03-28
1 (3)
Dnr 40-2010:2594

Rektorn vid Snapphaneskolan
jennie.martensson@goinge.net

Kvalitetsgranskning av Snapphaneskolan i Östra Göinge kommun

Helhetsbedömning

Skolinspektionen har granskat undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6–9 i Snapphaneskolan i Östra Göinge kommun.

Granskningen har visat på styrkor i verksamheten men också på angelägna förbättringsområden.

Skolinspektionen har besökt Snapphaneskolan och observerat lektioner med alla lärare som undervisar i engelska. Med något undantag är det en trevlig och positiv stämning på lektionerna, som oftast genomförs effektivt utan störande moment. Såväl i elevenkäterna som i elevintervjuerna framkommer att lärarna uppmuntrar sina elever och att de undervisar och förklarar bra. De flesta lärarna pratar engelska på lektionerna, däremot förväntas eleverna alltför sällan göra det.

Snapphaneskolan har förhållandevis låga resultat i engelska, trots olika typer av stödinsatser och ett starkt engagemang hos lärarna. Flera av lärarna saknar emellertid ämnesbehörighet för den nivå de undervisar på. Parallellt med ordinarie klassundervisning i engelska schemaläggs mindre grupper där elever i behov av stöd undervisas.

Många elever känner till målen i kursplanerna och betygskriterierna. Lärarna har emellertid, såväl i de lokala pedagogiska planerna som i bedömningsmatriserna, lagt fokus på de receptiva och produktiva färdigheterna och alltför lite betonat vikten av att öka den kommunikativa förmågan och kunskaperna om engelskspråkiga länder. Detta återspeglas även i undervisningen. Några lektioner har inslag som anknyter till kursplanens anvisningar, t.ex. övningar som tränar elevernas språkliga säkerhet i tal. Dock har ett antal lektioner ett innehåll och ett upplägg som inte i tillräcklig grad anknyter till läroplanens och kursplanens anvisningar.

Skolinspektionen bedömer att de olikheter som framkommer, gällande olika lärares förståelse för styrdokumentet, är en signal som kräver insatser från skolledningen. Ett viktigt förbättringsområde för skolan är därför att utveckla kvalitetsarbetet gällande engelskundervisningen. En stark pedagogisk ledning där uppföljning, utvärdering och åtgärdsarbete sker systematiskt, i syfte att tillförsäkra goda och likvärdiga möjligheter för alla elever att utveckla sin engelska, bedöms vara nödvändig.

Identifierade förbättringsområden

För att höja kvaliteten på undervisningen i engelska bedömer Skolinspektionen att insatser behöver prioriteras inom följande områden:

- Rektor bör skaffa sig bättre förtroget med undervisningen i engelska och stärka det interna kvalitetsarbetet i ämnet för att i högre grad säkerställa en likvärdig engelskundervisning där alla elever ges möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Utifrån skolans låga resultat i engelska, är det särskilt angeläget att granska och utvärdera undervisningen för de elever som undervisas i s.k. liten grupp.
- Det är angeläget att rektor ser till att alla lärare som undervisar i engelska har utbildning för de årskurser som de undervisar i. Vidare bör lärarna i högre grad ges möjlighet till kompetensutveckling så att kompetensnivån i engelska höjs.
- Lärarna bör utveckla strategier och metoder som i högre grad tränar elevernas kommunikativa förmåga i relation till kursplanens krav. All kommunikation på engelsklektionerna bör ske på engelska.
- Att tydliggöra för eleverna hur de enskilda lektionerna i engelska utgår från läroplanens och kursplanens mål, bl.a. genom att ange syftet med lektionerna, är ett viktigt utvecklingsområde.
- Lärarna behöver se till att eleverna ges ett ökat inflytande över engelskundervisningen i fråga om arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt utvärdering av undervisningen.
- Lärarna behöver säkerställa att det sociokulturella och sociolingvistiska perspektivet i kursplanen får mer utrymme i undervisningen i ämnet engelska.
- Skolans värdegrundsarbete och arbetet med att förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling bör aktualiseras och förstärkas så att det integreras i och präglar undervisningen i samtliga ämnen, däribland undervisningen i engelska.

För en beskrivning av kvalitetsgranskningens resultat och Skolinspektionens bedömningar samt motivering av beslutet se bilagd rapport "Skolinspektionens granskning av undervisningen i engelska i årskurs 6-9 i Snapphaneskolan i Östra Göinge kommun."

Beslut

2011-03-28

3 (3)

Dnr 40-2010:2594

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 28 september 2011 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de förbättringsområden och brister myndigheten identifierat. Om åtgärder ännu inte vidtagits ska huvudmannen ange tidplan för planerade åtgärder och vem som ansvarar för att genomföra åtgärderna.

Redogörelsen skickas per post till:

Skolinspektionen

Att: Dnr 40-2010:2594

Angerd Eilard

Gasverksgatan 1

222 29 Lund

eller via e-post, till angerd.eilard@skolinspektionen.se.

Ange Skolinspektionens diarienummer (dnr 40-2010:2594) vid kommunikation med myndigheten angående granskningen.

I ärendets slutliga handläggning har Annica Magnusson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Lotta Kårlind
enhetschef

Angerd Eilard
Utredare/Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1	Skolinspektionens rapport, <i>"Skolinspektionens granskning av undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9 i Snapphaneskolan i Östra Göinge kommun"</i>
Bilaga 2	Sammanställning av svar i genomförd elevenkät i Snapphaneskolan

Skolinspektionens granskning av undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9 i Snapphaneskolan i Östra Göinge kommun

Bakgrund

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9 under hösten 2010 och våren 2011. Granskningen av Snapphaneskolan i Östra Göinge kommun ingår i detta projekt. Övergripande iakttagelser och slutsatser från alla granskade skolor kommer att redovisas i en sammanfattande kvalitetsgranskningsrapport, där också litteraturlista ingår. Mer information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Utgångspunkter i granskningen är huruvida det, i enlighet med läroplanen och den nationella kursplanen, finns en ändamålsenlig och likvärdig lärandemiljö i undervisningen i engelska, som ger alla elever goda förutsättningar att uppnå de kunskapsmål och betygskriterier som finns formulerade för ämnet.

Följande frågeställningar är centrala i granskningen:

- Tillämpar lärarna i engelskundervisningen de nationella målen och riktlinjerna och ges därmed alla elever likvärdiga förutsättningar att nå målen?
- Används särskiljande lösningar i engelskundervisningen (exv. i form av nivågruppering)? Säkerställer skolan i sådant fall elevernas möjligheter att utvecklas optimalt?

Ämnet engelska har delvis andra kunskapsteoretiska utgångspunkter än t.ex. matematik, genom att tillägnande i autentiska situationer och praktisk användning står i fokus, snarare än analys och förståelse. I läroplanen för den obligatoriska skolan (Lpo94) beskrivs att skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola "kan kommunicera i tal och skrift på engelska". Detta funktionella synsätt präglar även kursplanen i ämnet där det fastslås att "utbildningen i engelska syftar till att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga". Ämnets struktur nämns i löpande text men återfinns inte vare sig i Mål att sträva mot eller Mål att uppnå. Emellertid framställs inte sällan på lokal nivå behärskning av språkliga *elements* som ett eget mål snarare än som ett medel att utveckla en funktionell språklig kompetens. Även i den nya kursplanen för engelska, som gäller fr.o.m. 1 juli 2011, betonas den kommunikativa förmågan.

En kort sammanfattning av den bild som framträder av resultaten i engelska är att de allra flesta elever i den svenska grundskolan har goda eller mycket goda kunskaper. Den skillnad som finns mellan elevgrupper, och som i vissa

2011-03-28

2 (30)

Dnr 40-2010:2594

undersökningar visar sig är i tilltagande, är i grunden inte acceptabel men trots detta väsentligt mindre än i de flesta andra, jämförbara länder¹.

Flera studier visar att eleverna inte bara lär sig engelska i skolan utan i högsta grad också förvärvar mycket av sin språkliga kompetens, på sin fritid. I en framlagd doktorsavhandling i engelska vid Karlstads universitet², i vilken bland annat könsskillnader vad gäller språklärande utanför skolan fokuseras, framkommer att pojkar ägnar i snitt 43 procent av den sammanlagda tiden för det som definierats som fritidsengelska, åt dataspel och internet. Motsvarande andel för flickor är 6 procent. Denna skillnad ses som en viktig förklaring till varför pojkarna har ett större ordförråd i engelska än flickorna. Flickorna har emellertid bättre betyg i engelska.

En rapport från Skolverket³ visar att ungefär hälften av alla elever i åk 9 går i nivåindelade grupper. Motsvarande andel i åk 7 och 8 är ungefär var tredje elev. Vanligast är nivåbaserad gruppindelning i matematik, men det förekommer även i engelska. I sin lägesbedömning för 2009 skärper Skolverket⁴ tonen vad gäller nivåindelning och säger att utvecklingen gått mot allt fler särskiljande lösningar och att det inte finns forskningsbaserade belägg för att detta skulle inverka positivt på elevernas resultat. Tvärtom påtalas risken för låga förväntningar samt negativa effekter på elevers motivation, lärande och självbild i grupper med elever som antas ha svårt att nå målen. Förväntningar på eleverna lägger ribban för undervisningen och stimulans mellan kamrater försvinner. Utifrån detta väljer Skolinspektionen att särskilt granska om eventuella särskiljande lösningar ger alla elever möjligheter att utvecklas optimalt.

Grunden för Skolinspektionens bedömningar av undervisningens ändamålsenlighet är de mål och anvisningar som finns i läroplanen och i kursplanen för ämnet. Därför har Skolinspektionen följande huvudfrågeställning i denna granskning: - Tillämpar lärarna i engelskundervisningen de nationella målen och riktlinjerna och ges därmed alla elever likvärdiga förutsättningar att nå målen?

Resultat från granskningen redovisas under fyra huvudrubriker;
Undervisningens genomförande, Elevernas möjligheter att utveckla språk- och kommunikationsfärdigheter, Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete samt Särskilt stöd i

¹ Bonnet, G. (ed.) *The Assessment of Pupils' Skills in English in Eight European Countries 2002*, European network of policymakers for evaluation of education systems. <http://cisad.adc.education.fr/reva/>

² Sundqvist, P. (2009) *Extramural English Matters: Out-of-School English and Its Impact on Swedish Ninth Graders' Oral Proficiency and Vocabulary*

³ Skolverket (2006a) *Attityder till skolan 2006. Elevernas och lärarnas attityder till skolan*. Skolverket/Fritzes (Rapport 299).

⁴ Skolverket (2009b) *Skolverkets lägesbedömning 2009*. Stockholm: Skolverket/ Fritzes (Rapport 337).

2011-03-28

3 (30)

Dnr 40-2010:2594

engelska. Under dessa rubriker redovisas granskningsområden med utgångspunkter i läroplanen och/eller kursplanen. För vissa moment, särskilt de som rör lärarnas förmåga att genomföra en ändamålsenlig undervisning har bedömningsgrunder även hämtats från forskning och beprövad erfarenhet.

För att kunna göra sammanvägda bedömningar, är de lektionsobservationer som inspektörerna genomför viktiga inslag. Betydelsefullt är också att samla och beakta information som ges av dem som är verksamma i skolan. Därför genomförs intervjuer med lärare, rektorn och elever. Lärare och elever ges också möjlighet att i enkäter skriftligt redovisa hur de ser på engelskundervisningen.

Beskrivning av skolan

Snapphaneskolan ligger i Knislinge och är en av två högstadieskolor i Östra Göinge kommun. Skolan har 341 elever, fördelade på 17 åldershomogena klasser i årskurs 5-9. I varje årskurs finns tre till fyra paralleller med 14-25 elever per klass. Verksamheten är organiserad i tre arbetslag. På Snapphaneskolan finns även en integrerad grundsärskola för årskurs 5-10. Skolan helrenoverades 2005 och ger ett fräscht och trivsamt intryck.

Snapphaneskolan, som har 40 anställda, leds av en rektor som tillträdde sin befattning den 1 juli 2010. Samtliga lärartjänster i engelska innehas av lärare med pedagogisk utbildning, dock saknar flera av dem ämneslärarutbildning i engelska. Några av skolans 1-7-lärare undervisar även i år 8 och 9. Det finns en blandning av lärare som varit på skolan i många år och andra som börjat under de senaste åren.

Snapphaneskolan har flera mindre undervisningsgrupper som är schemalagda parallellt med ämnena engelska och matematik. Skolan har dessutom en särskild undervisningsgrupp, som leds av två behandlingsassistenter och en specialpedagog.

Skolans organisation av engelskundervisningen

Snapphaneskolan har klasslärare i årskurs 5-6 och ämneslärare i årskurs 7-9. På skolan undervisar elva lärare i engelska. Alla har pedagogisk utbildning men alla är inte ämnesbehöriga i engelska. Sex av lärarna saknar behörighet för de årskurser de undervisar i.

Engelskundervisningen organiseras i helklass (3 x 40 minuter per vecka) med kompletterande specialundervisning. I årskurs 6 ges eleverna stöd inom klassens ram genom att specialpedagogen går in i klassen vid behov. I årskurs 7, 8 och 9 finns mindre s.k. stödgrupper i engelska, som i varje årskurs schemaläggs parallellt med ordinarie klassundervisning.

2011-03-28

4 (30)

Dnr 40-2010:2594

Skolan har en särskild undervisningsgrupp med elever som har anpassad studiegång. Här arbetar två behandlingsassistenter och en specialpedagog, ingen med ämnesbehörighet i engelska.

Det finns en ämnesansvarig lärare i engelska med uppgift att sammankalla till konferenser, skriva protokoll, ta emot post, samordna läromedelsbeställning och handha nationella prov. Läraren kommer att vara behörig i engelska t.o.m. årskurs 9 fr.o.m. vt. 2011.

Lärarna bedömer sina egna elevers nationella prov men diskuterar med kollegor vid tveksamhet.

2011-03-28

5 (30)

Dnr 40-2010:2594

Elevernas resultat i engelska

Snapphaneskolan har, enligt Skolverkets statistik, under de senaste tio åren haft varierande resultat i engelska och i övriga ämnen. Meritvärdet har fluktuerat mellan 212 p och 185 p (det sistnämnda gäller för vt. 2010) och andelen behöriga till de nationella programmen på gymnasieskolan mellan 98 och 79 procent (det sista vt. 2010). Var femte elev som lämnade årskurs 9 vt 2010 saknade alltså behörighet. Andelen elever som nått målen i alla ämnen har varierat mellan 91 och 62 procent (vt. 2010, 66 procent) och andelen elever som nått målen i engelska mellan 98 och 86 procent med en rejäl dipp 2005. Detta förklarar lärarna med att det just det året var det en grupp elever som drog ner resultatet avsevärt. År 2010 var andelen 89 procent, en minskning med 5 procentenheter jämfört med året innan.

Figur 1 Nationella ämnesprov i engelska åk 9, andel (%) elever som nått målen för proven

År	G			VG			MVG			Ej nått målen		
	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor
2007	43	29	14	38	17	21	5	1	4	14	9	5
2008	38	21	17	33	17	16	16	11	5	13	7	6
2009	44	15	29	40	20	20	7	5	2	9	4	5
2010	37	18	19	27	8	19	16	11	5	20	12	8

Källa: Skolans egna siffror

Som framgår av tabellen ovan har andelen elever på Snapphaneskolan som inte når målen i det nationella ämnesprovet i engelska under de senaste åren varit hög. 2010 var den 20 procent, att jämföra med rikets 4 procent.

Figur 2 Slutbetyg i engelska åk 9, andel (%) elever som nått målen

År	G			VG			MVG			Ej nått målen		
	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor
2007	53	39	14	30	12	18	10	2	8	7	5	2
2008	42	25	17	27	14	13	25	15	10	6	3	3
2009	49	17	32	32	16	16	13	8	5	6	2	4
2010	43	26	17	24	7	17	22	12	10	11	9	2

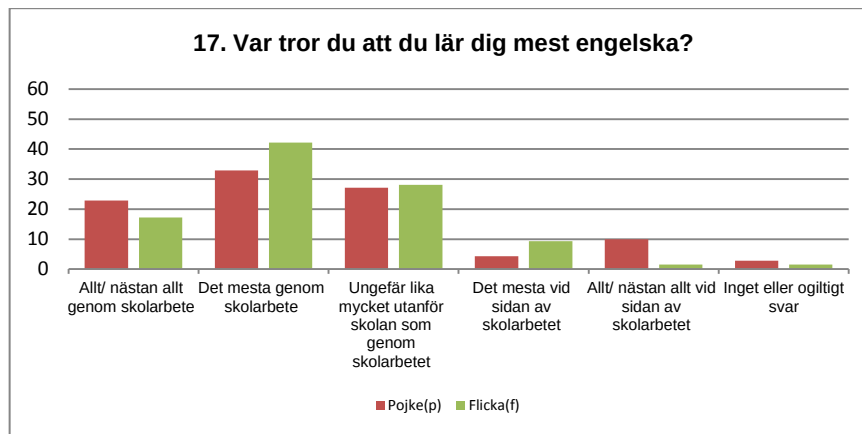
Källa: Skolans egna siffror

I tabellerna ovan kan man utläsa skillnader mellan pojkar och flickor. Andelen pojkar som ej nådde målen år 2010 var avsevärt högre än andelen flickor. Fler pojkar får MVG både på nationella provet och i slutbetyget. Däremot får flickorna oftare VG i slutbetyg än pojkarna.

2011-03-28

6 (30)

Dnr 40-2010:2594

Figur 3. Fråga 17, elevenkäten, enhet %

I tabellen ovan visas svaren i elevenkäten avseende elevernas syn på var de lär sig mest engelska. De flesta elever anser att de lär sig allt/det mesta genom skolarbetet, men många anser att de lär sig ungefär lika mycket i skolarbetet som vid sidan av skolarbetet.

I elevintervjuerna berättar pojkarna att de lär sig mycket engelska på fritiden genom att spela spel på datorn och genom att chatta/prata engelska via datorn, medan de säger att flickorna lär sig mest genom att titta på video. Flickorna håller med.

Skolinspektionen bedömer att rektorn och lärarna, med anledning av elevernas låga resultat, måste se till att insatser görs för att höja måluppfyllelsen för samtliga elever.

Motivering till beslutet

På följande sidor ges en beskrivning och en bedömning av den granskade undervisningen i engelska. De grunder och kriterier som använts vid bedömningarna är främst hämtade ur läroplanen för grundskolan och den nationella kursplanen för engelska. För vissa granskningsområden har även exempel på framgångsfaktorer som framkommit i forskning och beprövad erfarenhet använts.

Inspektörernas bedömning av 10 lektioner i årskurserna 6-9 redovisas i punktdiagram. Resultat från genomförda intervjuer med två elevgrupper (årskurs 6-7 resp. årskurs 8-9), en lärargrupp respektive rektorn kommenteras i löpande text, liksom elva enkätsvar från enskilda lärare och 137 enkätsvar från elever. I slutet av varje avsnitt finns en sammanfattande bedömning där information från de olika underlagen har vägts samman.

2011-03-28

7 (30)

Dnr 40-2010:2594

A. Lärandemiljö och genomförande

A 1. Trygg och stödjande lärandemiljö

Ur läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94):

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära.

Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevernas tillit till den egna förmågan.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Präglas lektionerna av en positiv, avslappnad och respektfull atmosfär?
- Främjas elevernas personligheter och respekt för varandra?
- Säkerställer lärarna ordningen?
- Har lärarna positiva förväntningar på eleverna?
- Stötts elevernas självförtroende och tillit till den egna förmågan?
- Involveras alla elever?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Trygg och stödjande lärandemiljö*:

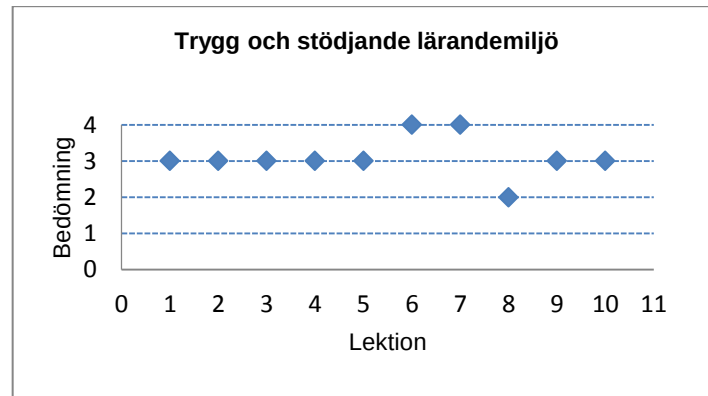
mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
		X	

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

2011-03-28

8 (30)

Dnr 40-2010:2594

Figur 4 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 10 lektioner

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt
0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Under de olika lektionsobservationerna ses ett liknande mönster. Lärare och elever är i tid till lektionerna. De är väl förberedda och ordningen är god. I flertalet klasser råder en lugn och trygg arbetsmiljö och tonen mellan lärare och elever är respektfull. På olika sätt försöker lärarna se till att eleverna aktivt deltar i undervisningen och att alla elever involveras.

Underlag från intervjuer och enkäter

Eleverna ger positiva svar vad gäller såväl ordning som lärarnas förväntningar på dem. De tycker att det råder arbetsro och flertalet uppfattar att lärarna uppmuntrar dem att göra sitt bästa. Några elever uttrycker emellertid att "det är bara killarna som pratar engelska, tjejerna räcker aldrig upp handen för killarna har skrattat åt dem".

Lärarna menar att personalen jobbar mycket förebyggande och tar tag i eventuella problem när "de är i sin linda". Det finns ett starkt stöd i kollegiet och man framhåller lättillgängligheten till kurator och övriga elevvårdsteamet.

Emellertid framkommer i samtal med rektorn, lärare och elever att kränkningar har förekommit på skolan. De lösningar man då valt, i ett enskilt, aktuellt fall, är enligt Skolinspektionens bedömning inte i enlighet med läroplanens värdegrund och riktlinjer som anger att alla som arbetar i skolan ska medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen samt aktivt motverka trakasserier och förtryck av individer eller grupper. Skolinspektionen har för rektorn påpekat allvaret i denna fråga och avser följa upp den på annat sätt, utanför denna granskning.

Sammanfattningsvis bedömer skolinspektionen att granskningsområdet *Trygg och stödjande lärandemiljö*, uppvisar mer styrkor än svagheter. En styrka på skolan är den trevliga tonen i kollegiet och viljan till ett större samarbete och erfarenhetsutbyte. En annan styrka i verksamheten är skolans förebyggande

2011-03-28

9 (30)

Dnr 40-2010:2594

arbete för att skapa trygghet bland annat genom god tillgänglighet till kurator/skolhälsa. Skolan har ett väl fungerande elevvårdsteam.

Lärarna bör dock arbeta mer för att få alla elever att våga prata engelska i klassrummet.

A 2. Lektionsupplägg och genomförande, organisation i klassrummet

I den nationella kursplanen i engelska anges mål att sträva mot vilka uttrycker den inriktning undervisningen ska ha när det gäller att utveckla elevernas kunskaper och förmågor. De tydliggör därmed de kunskapskvaliteter som är väsentliga i ämnet. Dessa mål utgör det främsta underlaget för planeringen av undervisningen och sätter inte någon gräns för elevernas kunskapsutveckling. Mål att uppnå anger den miniminivå av kunskaper som alla elever ska uppnå det femte respektive nionde skolåret. Kursplanen är utformad för att klargöra undervisningens inriktning och vad alla eleverna ska lära sig men lämnar samtidigt stort utrymme för lärare och elever att välja stoff och metoder.

I nationell och internationell forskning som undersöker vad som karaktäriserar framgångsrika skolor och skickliga lärare, beskrivs ett antal förutsättningar och förhållningssätt som särskilt gynnsamma för goda resultat. Bland annat framhålls förmågan att skapa motivation, dvs. att väcka elevernas nyfikenhet och intresse, vilket även läroplanen anger att läraren har ett ansvar för. Utmärkande för skickliga lärare är att de fokuserar på det som är väsentligt, de tydliggör kursplanens mål och kan tydligt förklara och illustrera vad det är eleverna ska lära sig, vilket i sin tur gynnar eftersträvad metakognition.

Lärarnas förmåga att presentera information klart och levande, strukturera materialet, ställa mer komplexa frågor och att fånga upp och vidareutveckla elevernas idéer framträder likaså som en central faktor.

Skickliga lärare visar stor respekt för sina elever och de har höga förväntningar på att de ska nå målen. Feedback har stor betydelse för elevers lärande och skickliga lärare ger snabb återkoppling till eleverna för att säkra deras förståelse och kunskapsutveckling.

Utifrån forskningsresultat utmärks skickliga lärare vidare av att de är passionerade när det gäller lärande och undervisning. De siktar högre än bara mot "uppnåendemålen", vilket även läroplanen ger i uppdrag. De lärare som kan använda en bred repertoar av strategier, t.ex. erfarenhetsbaserade och framgångsrika metoder och varierade arbetsformer är vanligtvis mest framgångsrika, enligt forskningen. Deras val av olika strategier är medvetna utifrån en analys av nationella mål och därmed även enskilda elevers behov, snarare än slumpmässigt eller vanemässigt.

Utgångspunkter för detta granskningsområde har i stor utsträckning hämtats i forskningen kring vad som utmärker skickliga lärare och framgångsrika skolor⁵. Granskningen respekterar dock det utrymme som lärare och elever har att välja stoff och metoder. Viktigt är emellertid att undersöka hur väl valda metoder fungerar samt huruvida de stämmer överens med målen i läroplanen och kursplanen.

⁵ I den övergripande rapporten, som sammanfattar granskningsresultaten från de deltagande skolorna, finns referenslista.

2011-03-28

10 (30)

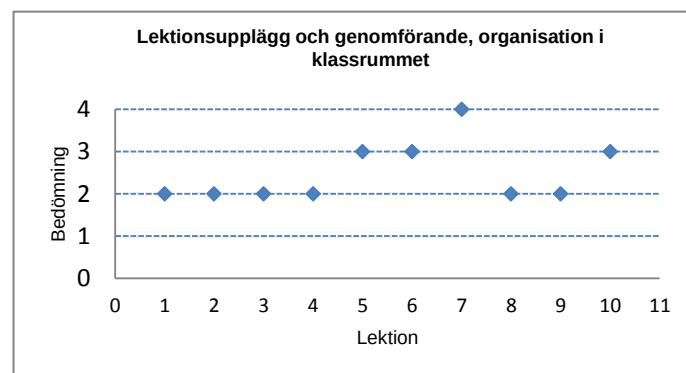
Dnr 40-2010:2594

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Finns effektiva rutiner i klassrummet?
- Finns ett tydligt syfte/mål för lektionen, presenteras det för eleverna, utvärderas det?
- Har lektionen ett logiskt flöde, hänger delarna ihop, varierar svårighetsgraden?
- Används lektionstiden effektivt?
- Ger läraren tydliga instruktioner och förklaringar?
- Stärker läraren elevernas motivation för aktiviteter och uppgifter?
- Har läraren medvetna undervisningsstrategier?
- Vet varje elev vad han/hon förväntas göra?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Lektionsupplägg och genomförande, organisation i klassrummet*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
	X		

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer**Figur 5** I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 10 lektioner

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt

0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Med något undantag inleds lektionerna effektivt. Eleverna har med sig sina böcker och de verkar kunna rutinerna för en lektion i engelska. Lärarna inleder och eleverna jobbar därefter i olika konstellationer. Endast vid ett fåtal lektioner berättar läraren, eller skriver på whiteboarden, vad lektionen ska innehålla.

2011-03-28

11 (30)

Dnr 40-2010:2594

Några lektioner är en fortsättning på en tidigare lektion och då vet eleverna oftast vad de förväntas göra.

Syftet med lektionerna presenteras så gott som aldrig och kopplingar till läroplanen eller målen i kursplanen noteras inte. Instruktioner ges på engelska men ofta översätts de till svenska för att läraren ska vara säker på att alla har förstått.

Innehållet och arbetsformerna i lektionerna upprepar sig ofta enligt mönstret genomgång av glosor, varefter lärobokstexten läses och översätts i helklass följt av arbete i övningsboken. Inspektörernas intryck är att eleverna inte alltid förefaller särskilt entusiastiska under sådana lektioner. Effektiviteten minskar efterhand och eleverna pratar om/gör annat än att koncentrera sig på uppgifterna.

Under några lektioner ses utmärkta exempel på hur olika teman kan behandlas och hur elevernas intresse fångas. Här ses också ett logiskt flöde, dvs. olika delar av lektionen hänger ihop. Innehållet i dessa lektioner utgår inte från läromedlet utan från t.ex. musik, DVD-filmer, "samtalskort", lekar och spel samt att läraren visar ett allmänt intresse för elevernas vardag och delar med sig av sina egna livserfarenheter. Under dessa lektioner förefaller eleverna engagerade och visar entusiasm och intresse för uppgifterna.

Ingen av de observerade lektionerna sammanfattas eller utvärderas, med undantag av ett moment under en lektion där läraren, efter att de lyssnat på en text, frågar eleverna "-What did you learn from this story?".

Underlag från intervjuer och enkäter

Elevenkäterna visar att tre av fyra elever kommer ihåg att läraren presenterat målen i kursplanen. I elevintervjuerna känner några av eleverna igen vissa mål i kursplanen som inspektören läser upp och en elev säger att målen finns uppsatta på affisch i klassrummet. Av elevenkäterna framkommer att cirka fyra av fem elever tycker att de får reda på vad man ska kunna för att få olika betyg.

I elevenkäterna kan man utläsa att flertalet elever tycker att deras lärare undervisar bra och förklarar bra. I de klasser där elever ger uttryck för något annat, överensstämmer detta med inspektörernas lektionsbedömningar. Eleverna berättar i intervjuerna att de upplever vissa lektioner som enformiga genom uttalanden som "Det är samma varje gång". "Vi vill ha mer variation". "Workbook, workbook, workbook". "Fylleriövningar". "Vi får en planering och där står att man ska jobba med textbook och workbook, blir man färdig får man göra stenciler i en pärm." "Först lyssnar vi på texten, sedan översätter vi och sedan gör vi övningar."

I lärarintervjun och i lärarenkäterna bekräftas också att lärarna följer lärobok och övningsbok i stor utsträckning. Enligt lärarenkäterna använder sig åtta av de elva lärarna av läroboken under varje eller de flesta lektioner.

2011-03-28

12 (30)

Dnr 40-2010:2594

Några av eleverna säger vidare att "lärarna berättar inte varför man gör en viss sak eller frågar vad vi tyckt om lektionen efteråt. Inte heller vid terminsslut eller efter ett arbetsområde."

Rektor, lärare och elever bekräftar i både intervjuer och enkäter att datorer sällan används i engelskundervisningen, mycket beroende på den dåliga tillgängligheten till datorer.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Lektionsupplägg och genomförande, organisation i klassrummet* uppvisar mer svagheter än styrkor. Styrkor i verksamheten är främst den variation av innehåll i undervisningen som observeras i vissa klassrum samt den anknytning till elevernas intressen och vardag som görs. Denna variation och elevanknytning saknas dock på flertalet av de observerade lektionerna. Syftet med lektionsupplägget bör framför allt förtydligas mer och en kort utvärdering av lektionen bör göras tillsammans med eleverna.

A 3. Anpassning av undervisningen till elevers olika behov

Ur Lpo 94:

"Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling."

"Läraren ska, utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel, stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter."

Ur den nya Skollagen (2010:800):

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Anpassas instruktioner och uppgifter till elevernas skillnader när det gäller motivation, prestationsnivå, sätt att lära, inlärningsstakt?
- Får elever som behöver stöd under vanlig lektion sådant?
- Får högpresterande elever mer utmanande uppgifter?
- Kontrolleras specifika problem när det gäller enskilda elevers förståelse?

2011-03-28

13 (30)

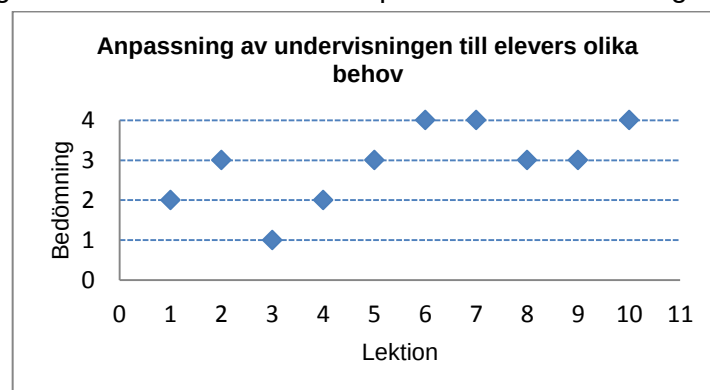
Dnr 40-2010:2594

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet Anpassning av undervisningen till elevers olika behov:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
	X		

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 6 I diagrammet nedan redovisas inspektörernas bedömning av 10 lektioner

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt
0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid flertalet observerade lektioner är upplägget detsamma för alla elever. Elever som snabbt blir färdiga får extra uppgifter. Dessa är ofta inte mer utmanande än de uppgifter eleverna just slutfört, eftersom de innebär liknande uppgifter i text- och övningsbok eller arbetsblad som hör till läromedlet.

Sällan ses mer "öppna uppgifter" där eleverna kan välja olika uppgifter, svårighetsgrad, arbetssätt, etc.

Lärarna går ibland runt i klassrummet och ser till att alla elever förstått vad de ska göra.

Några elever har av olika anledningar stöd av egen lärare eller resursperson.

Underlag från intervjuer och enkäter

I lärarenkäterna ges exempel på hur lärarna anpassar sin undervisning. De flesta beskrivningar gäller emellertid främst individanpassning för svagare elever. "Alla elever måste först hinna med ett avsnitt och därefter gör man mer om man hinner". Man ger "dem olika mängd text/glosor". "Elever med dyslexi får muntliga uppgifter." "Skrivuppgifter kan göras olika." "Ger olika ämnen att välja på vid muntliga presentationer". "Planeringar med olika nivåer på uppgifterna."

2011-03-28
14 (30)
Dnr 40-2010:2594

Någon lärare uttrycker individualisering som "att det är den egna förmågan som sätter gränser."

Flera av lärarna uppger att de (eller elev/er) översätter instruktioner till svenska för att vara säkra på att alla har förstått.

Läromedlet ger också, enligt lärarna, möjlighet till individualisering med s.k. a- b- och c-texter, med stigande svårighetsgrad.

Majoriteten av eleverna, såväl i intervjugrupperna som i elevenkäten, tycker att de får den hjälp de behöver.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Anpassning av undervisningen till elevers olika behov*, uppvisar mer svagheter än styrkor.

Arbetet med individualisering bör utvecklas för såväl elever i behov av stöd som för elever som behöver större utmaningar och svårare uppgifter.

Individanpassningen bör vara mer kvalitativ än kvantitativ, dvs. istället för att få mer stoff att arbeta med bör det vara individanpassat från början så att t.ex. elever i behov av större utmaningar får det direkt.

2011-03-28
15 (30)
Dnr 40-2010:2594

A 4. Elevernas medverkan, ansvar och inflytande

Ur Lpo 94:

Läraren ska utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan, se till att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.

Ur kursplanen för engelska:

Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över och ta ansvar för sin egen språkinläring och att medvetet använda arbetssätt som främjar den egna inläringen, utvecklar sin förmåga att planera, genomföra och utvärdera uppgifter, på egen hand och i samarbete med andra.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

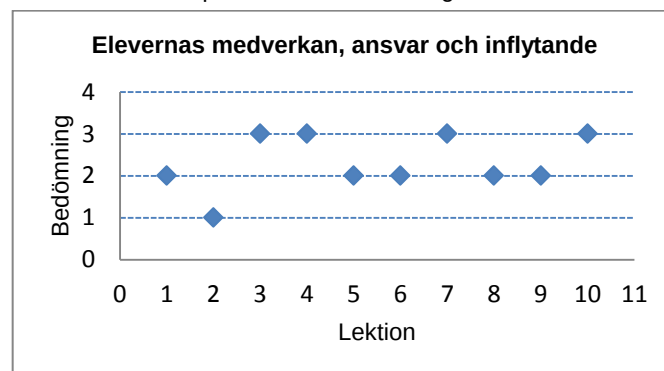
- Har eleverna möjlighet att delta i planering och upplägg av undervisningen?
- Ger läraren förutsättningar, redskap och möjligheter för eleverna att kunna ta ansvar för sitt eget lärande?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Elevernas medverkan, ansvar och inflytande*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
	X		

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 7 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 10 lektioner

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt
0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

2011-03-28

16 (30)

Dnr 40-2010:2594

Under de observerade lektionerna har läraren med få undantag bestämt innehåll och arbetssätt/arbetsformer. Vid några lektioner kan eleverna välja om de ska arbeta enskilt eller tillsammans med någon.

Eleverna uppmuntras sällan att ta eget ansvar och endast i något fall får de hjälp med hur de kan planera sin tid och sitt arbete.

I den lokala pedagogiska planeringen i engelska kan Skolinspektionen utläsa att eleverna kan välja redovisningssätt men någon annan form av elevmedverkan/inflytande anges inte.

Underlag från intervjuer och enkäter

Lärarna berättar att den lokala pedagogiska planeringen ska bearbetas för att anpassas mer till läroplanen och kursplanen i engelska.

I skolans dokumentation framgår att eleverna får vara med och bestämma t.ex. redovisningssätt och läxdagar. Vidare framgår av dokumenten att man är medveten om att elevernas ansvar och inflytande varierar beroende på hur långt man har kommit med att bryta ner kunskapsmålen. Lärarna medger också under lärarintervjun att de bör bli bättre på att synliggöra målen för eleverna. Tillsammans med eleverna bör de exempelvis utvärdera bedömningssätt. Att överlag bli bättre på att ge eleverna stöd i att ta ansvar för sin egen skolsituation uppfattas som viktigt. "Lärarna ska inte serva eleverna utan hjälpa eleverna att ta ansvar".

Några av eleverna uppger vid intervjun att de känner igen den lokala arbetsplanen för läsåret 2010/2011, där det bl.a. står att "Eleverna deltar vid planering av innehåll i arbetsområden.", men de menar att de inte är med och bestämmer i engelska, inte ens läxorna. I elevintervjun framkommer emellertid även att lärarna ibland frågar vad eleverna vill göra på engelskan och då anpassar planeringen efter elevernas önskemål, t.ex. att se en film, men elevernas inflytande över planeringen uppfattas inte som ett naturligt inslag.

I elevenkäten får eleverna ta ställning till i vilken mån de kan påverka innehåll och arbetssätt. Flertalet elever svarar att det stämmer ganska bra att de får vara med och påverka, men så mycket som en fjärdedel av eleverna har en motsatt uppfattning. I lärarenkäten anger åtta av elva lärare att eleverna är med och påverkar i ringa uppfattning, dock anger lärarna att eleverna har större inflytande över sitt eget lärande, än över själva innehållet i engelskundervisningen.

I lärarintervjun framkommer att man lyssnar på elevernas idéer/förslag men att själva planeringen av undervisningen görs av lärarna. Någon lärare uttrycker det som att "De vill att jag ska bestämma" och "Jag styr rätt hårt".

2011-03-28

17 (30)

Dnr 40-2010:2594

En lärare, enligt lärarenkäten, låter ibland eleverna göra egna hörövningar till klassen.

Sammanfattningsvis bedömer skolinspektionen att granskningsområdet *Elevernas medverkan, ansvar och inflytande* uppvisar mer svagheter än styrkor. Trots att det i skolans dokumentation står att eleverna ska medverka och ha inflytande på undervisningen i engelska sker inte så i praktiken. Det är endast vid sporadiska tillfällen som eleverna tillfrågas om vad de vill att undervisningen ska innehålla.

Det är angeläget att se till att alla elever får - och upplever att de har - möjlighet till inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll, inte bara redovisningssätt. Eleverna vet oftast bäst hur de lär sig under förutsättning att de vet vad som förväntas av dem.

B. Lektionernas innehåll – kursplanefokus

I läroplanen för den obligatoriska skolan (Lpo 94) och i kursplanen för engelska betonas att utbildningen i engelska syftar till att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. I granskningen har Skolinspektionen särskilt uppmärksammat om detta får genomslag i undervisningen. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet. Skolinspektionen har därför även bedömt vilken kvalitet receptiva färdigheter (lyssna och läsa) och produktiva färdigheter (tala och skriva) har i undervisningen.

B 1. Interaktiva färdigheter - allsidig kommunikativ förmåga

Ur kursplanen för engelska:

Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven utvecklar sin förmåga att använda engelska för att kommunicera i tal och skrift, fördjupar sin förståelse av talad engelska i olika situationer och sammanhang, utvecklar sin förmåga att delta aktivt i samtal och skriftlig kommunikation, uttrycka sina egna tankar på engelska samt uppfatta andras åsikter och erfarenheter, utvecklar sin förmåga att använda engelska muntligt i olika sammanhang för att berätta, beskriva och förklara samt att motivera sina åsikter.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Maximeras möjligheterna till användning av engelska i klassrummet?
- Innehåller lektionen aktiviteter där eleverna får träna på att förstå och göra sig förstådda på engelska?
- Skapas ett sammanhang för de uppgifter som utförs?
- Tillåts acceptabel och spontan engelska?
- Finns tal- och skrivuppgifter för att nå ett visst syfte eller speciell mottagare?
- Framhålls det funktionella med ett korrekt språk?

2011-03-28

18 (30)

Dnr 40-2010:2594

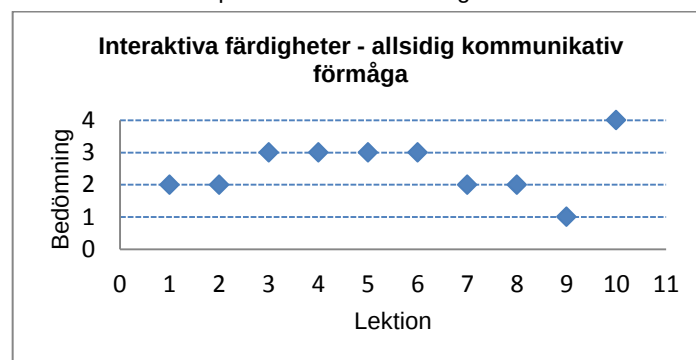
- Får eleverna feedback på hur de utför tal/skrivuppgifter?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet Interaktiva färdigheter - allsidig kommunikativ förmåga:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
	X		

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 8 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 10 lektioner

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt

0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Under flertalet av lektionerna talar läraren engelska, dock varvas engelska ganska ofta med svenska för att läraren vill säkerställa att eleverna förstått. Majoriteten av eleverna svarar på svenska, vilket också accepteras av lärarna. Ibland uppmanar läraren eleven att uttrycka sig på engelska. I en klass, som övar med s.k. "samtalskort" i grupper, använder sig eleverna friskt av s.k. svengelska, dvs istället för att försöka ta sig runt problemet genom omskrivningar/synonymer, sägs ordet på svenska mitt i den engelska meningen. Detta för i och för sig med sig att eleverna vågar prata mer och har ganska roligt, men enligt anvisningarna i kursplanen ska eleverna uppmanas använda omformuleringar och förklaringar för att överbrygga språkliga problem.

Under ett per lektioner noteras att eleverna förbereder tal- och skrivuppgifter som sedan ska presenteras för andra elever.

Flertalet lektioner som observeras saknar interaktiva/kommunikativa inslag, istället översätts den hörda/lästa texten till svenska och/eller arbetar eleverna enskilt med uppgifter i övningsboken.

2011-03-28

19 (30)

Dnr 40-2010:2594

Hur det lustfyllda lärandet kan bidra i de lägre årskurserna observeras under ett par lektioner då goda exempel visas på kommunikativa övningar med leken som utgångspunkt.

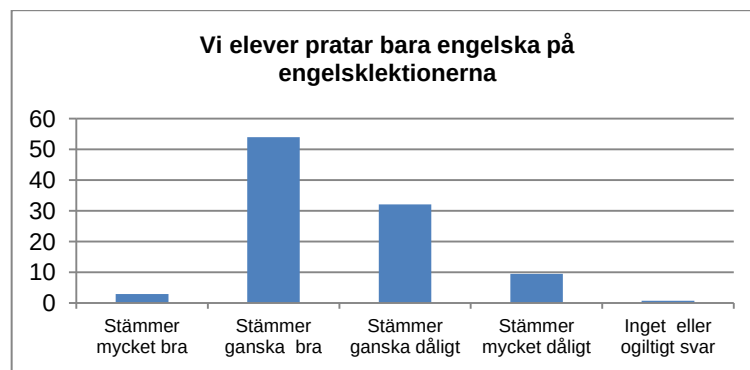
Underlag från intervjuer och enkäter

I lärarintervjun ger inte lärarna några fler exempel på kommunikativa övningar än att de försöker prata engelska med eleverna på lektionerna.

Instruktioner ges på engelska men ofta översätts de till svenska för att läraren ska vara säker på att alla förstått. Att detta är vanligt förekommande bekräftas av eleverna under intervjuerna.

I elevenkäten kan man utläsa att endast ca hälften av eleverna brukar prata engelska på lektionerna.

Figur 9 Fråga 6, elevenkäten, enhet %

Sammanfattningsvis bedömer skolinspektionen att granskningsområdet *Interaktiva färdigheter - allsidig kommunikativ förmåga* uppvisar mer svagheter än styrkor och att det är ett viktigt utvecklingsområde.

Utifrån det starka fokus som i den nationella kursplanen läggs på kommunikativ förmåga, borde fler lektioner ha haft mer av detta. Att se kommunikation som en utgångspunkt i all undervisning och inte som särskilda övningar är mycket viktigt. Elever och lärare bör skolas in i att all kommunikation i klassrummet sker på engelska och att då både acceptabel och spontan engelska tillåts.

B 2. Receptiva färdigheter – lyssna och läsa

Ur kursplanen för engelska:

2011-03-28

20 (30)

Dnr 40-2010:2594

Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven fördjupar sin förståelse av talad engelska i olika situationer och sammanhang, utvecklar sin förmåga att läsa olika slags texter för upplevelser, information och kunskaper, utvecklar sin förmåga att använda hjälpmedel och kritiskt granska informationskällor.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

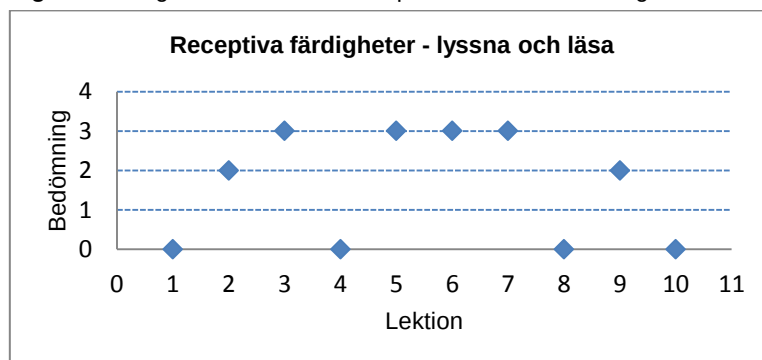
- Presenteras läs- och lyssnaruppgifter så att förförståelse skapas?
- Presenterar läraren ändamålsenliga strategier som underlättar hörförståelse eller läsförståelse?
- Presenteras läs- och lyssnaruppgifter i ett sammanhang?
- Ges eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att lyssna till eller läsa olika slags texter (upplevelser, information, kunskaper)?
- Används olika typer av media för lyssnande och läsning?
- Ges eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att använda hjälpmedel och att kritiskt granska informationskällor?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Receptiva färdigheter – lyssna och läsa*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
		X	

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 10 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 10 lektioner

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt
0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid några av de observerade lektionerna visar lärarna strategier som ska underlätta hörförståelsen, t.ex. förklarar relevanta ord och man samtalar om texten man kommer att höra respektive har hört. En vanlig strategi är att eleverna följer med i textboken.

2011-03-28

21 (30)

Dnr 40-2010:2594

Under en lektion ser eleverna ett avsnitt av en film utan svensk text, dock görs inget för att ge eleverna förförståelse. Efter filmen uppmanas eleverna att i grupper prata om och anteckna fakta om olika karaktärer i filmen.

En annan lektion går helt åt till att ge bakgrundsfakta till filmen eleverna tittar på. Läraren håller en liten föreläsning på engelska med en projicerad karta från Internet som stöd. Eleverna lyssnar intresserat. Efteråt får eleverna små texter de ska läsa och förstå. Källkritik tas inte upp under någon av de observerade lektionerna.

Under en enskild lektion läser några av eleverna engelsk skönlitteratur. När de fastnar och inte förstår centrala ord frågar de varandra, tyvärr uppmanas de inte att ta hjälp av lexikon.

Underlag från intervjuer och enkäter

I lärarenkäten ger lärarna exempel på strategier de brukar presentera för eleverna när de ska lyssna på engelskt tal. Man har genomgång av ordförrådet i förväg, man tar bort textremsan på DVD-filmer och eleverna får lyssna på olika dialekter. Eleverna lyssnar mer än en gång (t.ex. först utan visuellt stöd, därefter med bok), de uppmanas att lyssna efter speciell information (exempelvis händelse eller person), att inte fastna vid okända ord, att lyssna på nyckelord, att lyssna till helheten, etc.

I elevenkäten ger eleverna sammantaget positiva svar när det gäller lärarnas förmåga att hjälpa dem bli bättre på att lyssna på engelsk text.

Vid läsning uppmanas eleverna enligt lärarenkäterna att förstå sammanhanget och bortse från ord de inte förstår. Eleverna läser också texter på "rätt" svårighetsnivå, som sedan kan höjas. En annan strategi som används är t.ex. att låta eleverna läsa igenom gloslistan före lyssnandet.

Under intervjuerna med lärarna framkommer att eleverna under en datakurs i årskurs 7 lär sig om källkritik, men att man för övrigt sällan tar upp det. Detta bekräftas av eleverna i elevintervjuerna. Vid de få tillfällen eleverna arbetar på internet får de oftast webb-adressen av läraren och surfar sällan fritt.

Sammanfattningsvis bedömer skolinspektionen att granskningsområdet

Receptiva färdigheter – lyssna och läsa, uppvisar mer styrkor än svagheter.

Bedömningen görs främst utifrån det som framkommer i intervjuer och samtal med lärare och elever. Dock bör lärarna utveckla arbetet med strategier för att eleverna lättare ska förstå det de hör respektive läser. Det är också viktigt att eleverna får möta andra texter än de som presenteras i läromedlet.

B 3. Produktiva färdigheter – tala och skriva

Ur kursplanen för engelska:

2011-03-28

22 (30)

Dnr 40-2010:2594

Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven utvecklar sin förmåga att uttrycka sig varierat och säkert i skrift för att berätta, beskriva och förklara samt motivera sina åsikter, utvecklar sin förmåga att analysera, bearbeta och förbättra språket mot allt större variation och säkerhet.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

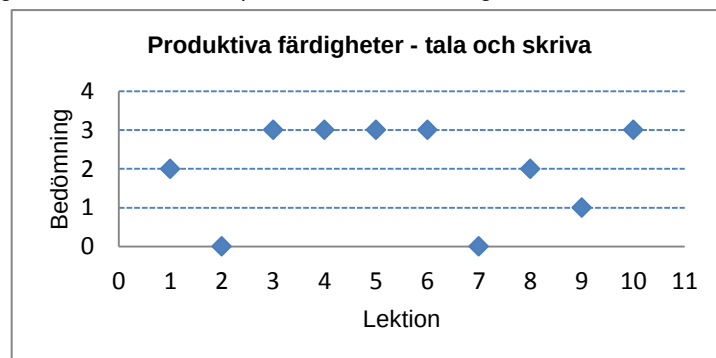
- Presenterar läraren ändamålsenliga strategier som hjälper eleverna att utveckla sitt tal och sitt skrivande?
- Skapas ett sammanhang för tal- och skrivuppgifter?
- Får eleverna såväl form- som kommunikationsfokuserade uppgifter?
- Ges eleverna möjlighet att berätta, beskriva, argumentera?
- Tränas eleverna i att anpassa sitt språk till olika syften och mottagare?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Produktiva färdigheter – tala och skriva*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
		X	

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 11 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 10 lektioner

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt

0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid några lektioner presenterar läraren strategier som hjälper eleverna att utveckla sitt tal respektive skrivande, t.ex. berättar en lärare om sin helg för att därefter be eleverna berätta om sina helger. Ibland är uppgifterna väl insatta i sammanhang som eleverna tycks förstå och uppskatta, t.ex. under den lektion när eleverna först repeterar djurglosor genom att gå runt och fråga varandra med hjälp av ja/nej-frågor vilket djur de är, för att därefter skriva små fabler som sedan ska läsas av elever i en lägre årskurs. Under en annan lektion repeteras egenskapsord och kort därefter berättar eleverna om sina egenskaper i olika par, för att som avslutning spela upp inför klassen. Under en annan

2011-03-28

23 (30)

Dnr 40-2010:2594

lektion förbereder eleverna en intervju med en känd artist genom att skriftligen formulera frågor. De väljer själva vilken artist de vill intervjua.

Lärarna talar för det mesta engelska men uppmanar i ringa utsträckning eleverna att göra det.

Underlag från intervjuer och enkäter

I lärarenkäterna ges flera exempel på hur elever stöttas i sitt talande; våga prova, förklara med andra ord om du inte hittar rätt ord, blanda inte in svenska, flödet är viktigare än att det är korrekt, återberätta texten, skriva före samtalet, samla ord innan du pratar, säg det du vill även om uttalet blir fel eller svengelska.

I lärarenkäterna ges även exempel på hur eleverna stöttas i sitt skrivande; planera/gör en disposition, tankekarta eller lista, förklara med andra ord, skriv-få respons-skriv igen, våga skriva på engelska direkt, använd lexikon, skriv ett utkast-bearbeta, ge respons på varandras texter, gör en tankekarta, tänk på genren, sök fakta kring ämnet för att få ordkunskap, etc. Ur en lärarenkät: "Skriv som du tror, så hjälper jag till med stavning och grammatik".

Elevenkäterna visar att det flesta elever är ganska nöjda med hur lärarna arbetar för att eleverna ska bli bättre på att tala och skriva engelska. I elevintervjuerna berättar emellertid några elever att de arbetar alldeles för mycket med övningsböckerna och arbetsblad som upplevs som meningslösa. Vidare beskriver andra elever att det vanligaste sättet de tränar att tala engelska är genom högläsning.

Sammanfattningsvis bedömer skolinspektionen att granskningsområdet *Produktiva färdigheter – tala och skriva*, uppvisar mer styrkor än svagheter. Flera goda exempel på undervisningsstrategier när det gäller att träna produktiva färdigheter finns i lärarnas enkätsvar och några av dessa kan även observeras under vissa lektioner. En dominerande svaghet är dock att eleverna alltför sällan använder engelska som kommunikationsspråk med varandra och med läraren.

B 4. Sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet

Ur kursplanen för engelska:

- *utvecklar sin förmåga att reflektera över levnadssätt och kulturer i engelsktalande länder och göra jämförelser med egna erfarenheter.*

- *fördjupar sin förståelse av talad engelska i olika situationer och sammanhang.*

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

2011-03-28

24 (30)

Dnr 40-2010:2594

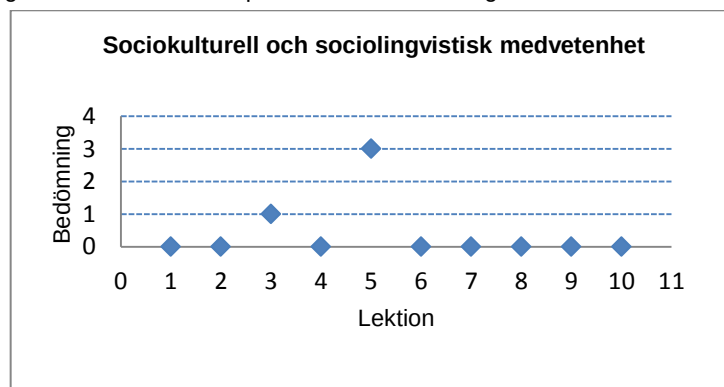
- Ges eleverna möjlighet till jämförelse mellan olika språkbruk i sammanhang och områden där engelska används?
- Ges eleverna möjlighet till jämförelse mellan egna erfarenheter och olika levnadsvillkor, traditioner, sociala relationer, kulturella företeelser i olika sammanhang och områden där engelska används?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
X			

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 12 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 10 lektioner

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt
0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Endast två lektioner innehåller kulturella och/eller lingvistiska inslag. Under dessa är eleverna uppmärksamma och engagerade. Det handlar om indianer i USA under en lektion, då även viss geografi ingår, under en annan lektion visas filmen *Fried Green Tomatoes* och eleverna förbereder sig på att så småningom recensera filmen.

Underlag från intervjuer

I elevintervjuerna efterlyser eleverna fler inslag av lektionsmoment som ger dem kunskap om engelskspråkiga länder.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet* är mestadels svagt.

2011-03-28

25 (30)

Dnr 40-2010:2594

Det är anmärkningsvärt att så få lektioner innehåller moment som ökar elevernas medvetenhet och kunskaper om engelsktalande länder. Detta är för övrigt ett område i ämnet engelska till vilket läroplanens värdegrundsperspektiv, som ju är avsett att prägla all undervisning, på ett enkelt och naturligt sätt skulle kunna knytas.

De dokument som Skolinspektionen fått ta del av, t.ex. lokal pedagogisk planering och bedömningsmatriser, saknar beskrivning av levnadssätt och kulturer i engelsktalande länder och att göra jämförelser med egna erfarenheter.

C. Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete

Ur 1985 års skollag:

Utbildningen ska inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet (1 kap. 2 §).

Rektorn ska hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas (2 kap. 2 §).

Ur Lpo 94:

Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot uppställda mål... Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas...

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen...

Rektorn har ansvar för skolans resultat och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att – personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter,...

Läraren ska samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen...

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Tar rektorn det pedagogiska ansvaret för att engelskundervisningen som helhet inriktas på att nå de nationella målen?
- Finns ett systematiskt kvalitetsarbete med uppföljning, utvärdering och åtgärder i engelskundervisningen?
- Ser rektorn till att engelskundervisningen ger likvärdiga möjligheter att nå målen i alla grupper?

2011-03-28

26 (30)

Dnr 40-2010:2594

- Ser rektorn till att engelskundervisningen bedrivs av lärare med utbildning för sådan undervisning?
- Ser rektorn till att lärare får relevant kompetensutveckling?

2011-03-28

27 (30)

Dnr 40-2010:2594

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
	X		

Underlag från intervjuer och enkäter

I de intervjuer som genomförts med rektorn och med lärarna på Snapphaneskolan framkommer att rektorn, som tillträdde sin befattning den 1 juli 2010, ännu vid tidpunkten för Skolinspektionens besök håller på att skapa sig en bild av undervisningen i engelska på skolan. Men, som några lärare uttrycker sig, "Hon har koll".

Rektorn berättar att hon tittar på skolor med goda resultat för att utveckla verksamheten på Snapphaneskolan. Som pedagogisk ledare och chef för lärarna hänvisar hon till det yttersta ansvaret att se till att alla elever garanteras en likvärdig undervisning, bland annat arbetar hon för en omorganisation av undervisningen så att särskilt stöd i möjligaste mån ska ges inom klassens ram.

Rektorn berättar vidare att en analysgrupp med lärare från årskurs 1-9 tillsattes på kommunnivå år 2009, för att analysera resultaten på bl.a. nationella ämnesprov. Snapphaneskolan representeras i matematik.

På skolnivå görs inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av engelskundervisningens kvalitet. Enskilda elevers resultat följs emellertid upp och de elever som riskerar att inte nå målen får särskilt stöd. Ingenstans framkommer att utvärderingar av undervisningen görs tillsammans med eleverna, varken av enskilda lärare eller gemensamt i kollegiet.

I lärarintervjun framkommer att något närmare samarbete kring lektioners innehåll och upplägg inte finns, framförallt inte mellan klasslärarna i årskurs 5-6 och ämneslärarna i årskurs 7-9. En orsak är, enligt lärarna, att klasslärarna inte hinner/har möjlighet att delta i alla ämnesmöten, eftersom de har så många ämnen.

Det samarbete som nämns handlar främst om rättning av nationella ämnesprov, då man vid behov konsulterar kollegor. De olikheter som inspektörerna noterar, i observationer och samtal, när det gäller kursplanefokus och lärares olika förhållningssätt, kommer också fram i elevintervjuerna.

Under en av elevintervjuerna framkommer att eleverna uppfattar betygssättningen som olika för olika lärare. "Det är lätt att få MVG i betyget om man har MVG på proven", andra elever säger att deras lärare är "hårdare i sin betygssättning". Ett behov av förbättringsinsatser efter Skolinspektionen 2007

2011-03-28

28 (30)

Dnr 40-2010:2594

var att "Snapphaneskolan bör säkerställa att bedömning och betygssättning är likvärdig".

Sammanfattningsvis bedömer skolinspektionen att granskningsområdet *Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete*, uppvisar mer svagheter än styrkor. En styrka är att skolans nya rektor ger tydliga signaler om förbättringsinsatser för Snapphaneskolan.

Rektorn bör emellertid skaffa sig en bättre förtroenhet med vad som händer under lektionerna i engelska. Och genom ett systematiskt arbete med uppföljning och utvärdering, inte bara på kommun-, utan även på individ-klass- och skolnivå, kan rätt åtgärder sättas in.

Kompetensutveckling för vissa lärare bör ges så att de kan bli behöriga för den nivå de undervisar på.

Skolinspektionen vill också uppmärksamma skolan på den resurs eleverna är i en uppföljning och utvärdering av undervisningen. De kanske inte alla gånger kommer ihåg vad som står i läroplan och nationell kursplan, men de vet vad de är med om på lektionerna.

D. Särskilt stöd i engelska

Ur 1985- års skollag:

I utbildningen ska hänsyn tas till elever i behov av särskilt stöd (1 kap. 2 §).

Särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet (4 kap. 1 §).

Ur Lpo 94:

Rektorn har ansvar för skolans resultat och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att – undervisningen och elevvårdsverksamheten utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver...- resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör,

Ur grundskoleförordningen 5 kap. (Särskilda stödinsatser):

Beslut om särskilt stöd enligt detta kapitel fattas av rektorn, om inte något annat följer av 5 och 10 §§.

Om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet skall det framgå vilka behoven är, hur de skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp och utvärderas. ...

2011-03-28

29 (30)

Dnr 40-2010:2594

Utgångspunkt vid granskningen:

- Får elever som behöver särskilt stöd sådant?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Särskilt stöd i engelska*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
X			

Underlag från intervjuer och enkäter

I intervjuer såväl med rektorn och lärarna som med eleverna ges exempel på hur skolan arbetar med särskilt stöd i ämnet engelska. Stödet ges både inom klassens ram, genom att specialpedagogen går in vid behov och i mindre grupper. Stöd inom klassens ram ges emellertid i liten utsträckning och under Skolinspektionens besök framkommer svagheter när det gäller utredning om huruvida eleverna i smågrupperna skulle kunna få sitt stöd inom ramen för helklassundervisning.

I de mindre undervisningsgrupperna där undervisningen sker parallellt med ordinarie undervisning i engelska, blandas elever med olika behov. Några av dem är i behov av extra datorstöd, andra riskerar att inte nå målen för godkänt i engelska och några behöver mer lugn och ro. I intervjuer med lärare och elever framkommer även andra anledningar till att eleverna undervisas i liten grupp; ett långsammare tempo, att de vågar mer i liten grupp, etc. Grupperna är inte fasta, eleverna kan vid terminsskiftet byta till helklass igen.

Rektorn bekräftar att varken lärarna eller specialpedagogen som undervisar i smågrupperna är behöriga i engelska för den nivå de undervisar på. Samarbetet mellan ordinarie engelsklärare och lärarna i de mindre grupperna är oftast väldigt litet. Lärarna berättar att man arbetar med samma kapitel i textboken, det är allt.

I intervjun med rektorn framkommer vidare att elever som behöver extra hjälp med engelskan kan välja att gå ifrån sitt vanliga *Elevers val* under perioder eller enstaka tillfällen för att få stöd. Undervisningen erbjuds elever i årskurs 7-9 och inriktar sig på grundläggande kunskaper i engelska. Även de elever som har engelska som *Språkval* har möjlighet att få extra träning där. Lektioner i engelska som *Språkval* respektive *Elevers val* ingår inte i Skolinspektionens lektionsobservationer.

På tisdagseftermiddagarna slutar alla tidigare för att de elever, som så vill, ska ges möjlighet att få extra hjälp i olika ämnen, däribland engelska.

Uppfattningen i lärargruppen är att elever som har svårigheter fångas upp tidigt och att de får den hjälp de behöver.

2011-03-28

30 (30)

Dnr 40-2010:2594

Snapphaneskolan har ett antal elever i behov av och med rätt till studiehandledning på sitt modersmål. Detta erbjuds dock inte alla elever med detta behov på Snapphaneskolan.

Sammanfattningsvis bedömer skolinspektionen att granskningsområdet *Särskilt stöd i engelska*, är mestadels svagt. Trots stödinsatser för att hjälpa eleverna att nå målen i engelska är det alldeles för många som inte gör det.

En styrka i verksamheten är att skolan identifierar och uppmärksammar elever i behov av särskilt stöd. Emellertid utreds inte i tillräcklig omfattning om dessa elever kan få sitt stöd inom ramen för helklassundervisning.

Det åligger rektor att se till att elever med behov till studiehandledning på sitt modersmål får detta.

I grundskoleförordningen står att särskilt stöd i första hand ska ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör och, enligt Skolinspektionens bedömning, finns det elever i Snapphaneskolans mindre stödgrupper som sannolikt skulle kunna undervisas i helklass. Forskning och beprövad erfarenhet visar att elevers resultat inte alltid främjas av särskiljande grupperingar.

2011-03-28

1 (7)

Dnr 40-2010:2594

Sammanställning av svar i genomförd elevenkät

På följande sidor redovisas diagrammen för Snapphaneskolan i Göinge kommun där enkäten har besvarats av totalt 137 elever.

Genomförande

Elevenkäten görs efter Skolinspektionens besök på engelsklektioner i årskurserna 6-9. Enkäterna delas ut i pappersform av Skolinspektionens inspektörer och eleverna får en kort muntlig instruktion.

Urvalet är de elever som är närvarande under lektionen. Eventuellt frånvarande elever ges inte möjlighet att besvara enkäten.

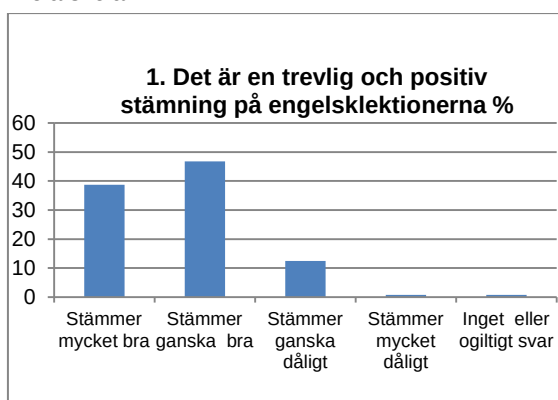
Resultaten redovisas i två olika typer av diagram. I diagrammen för **hela skolan** finns samtliga elevers svar inräknade. Diagrammen för **pojkar och flickor** redovisar svaren uppdelat på kön. De elever som glömt att fylla i detta räknas som ett internt bortfall men de finns inräknade i diagrammen för hela skolan.

I diagrammen finns en stapel för inget eller ogiltigt svar. Där återfinns elevenkäter med obesvarade frågor och frågor som är besvarade med markeringar för flera svarsalternativ.

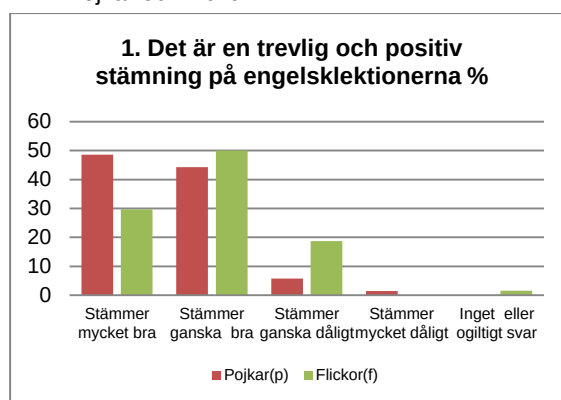
Ytterligare information om arbetet med elevenkäterna i kvalitetsgranskningen kommer att redovisas i den slutliga rapporten.

Sammanställning

Hela skolan

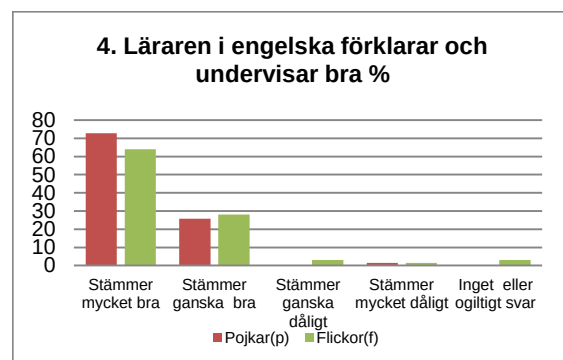
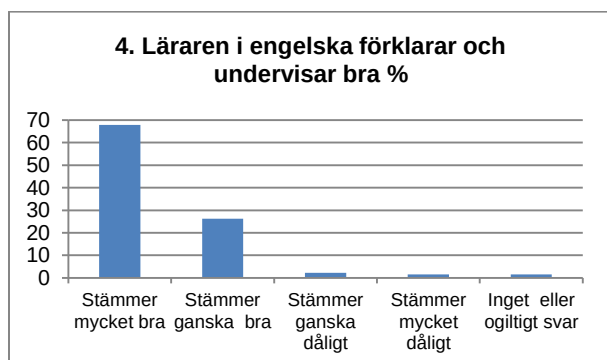
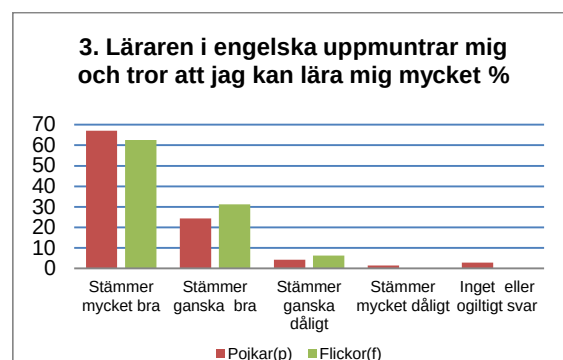
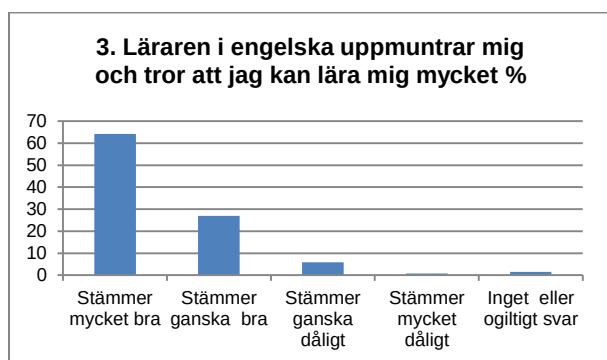
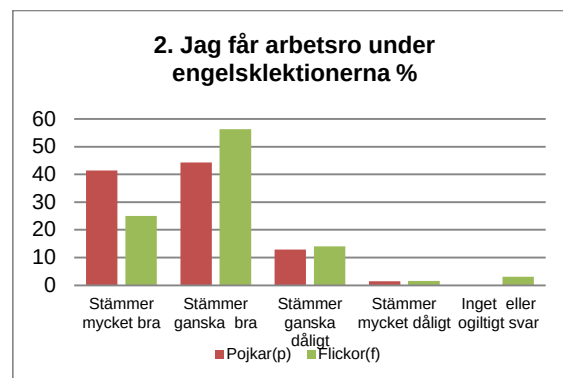
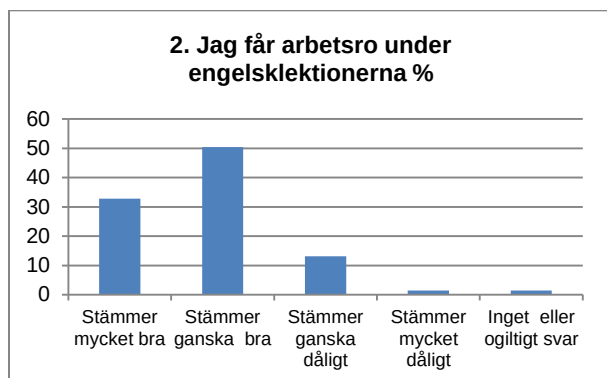
Pojkar och flickor

2011-03-28

2 (7)

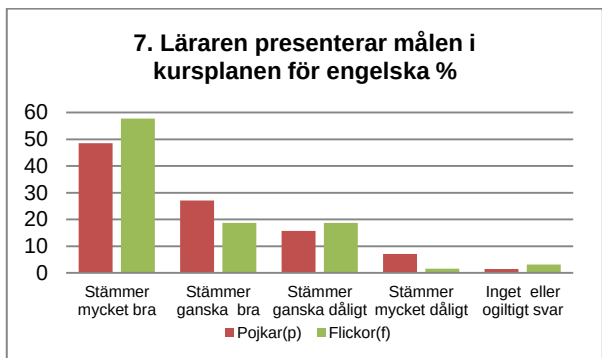
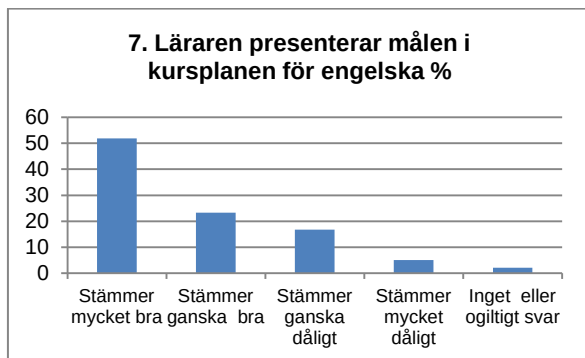
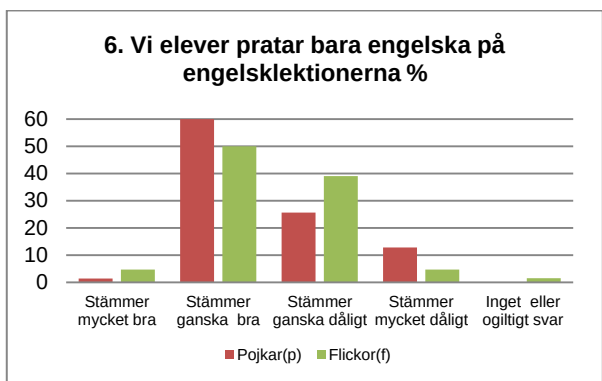
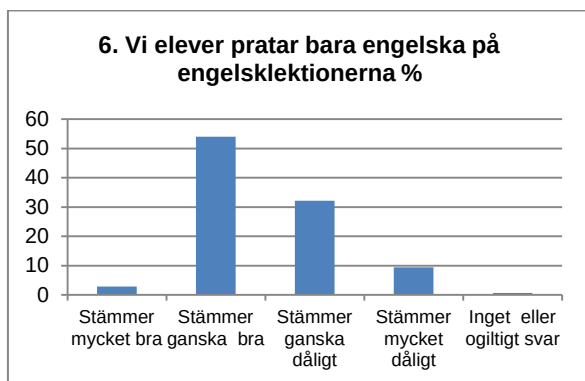
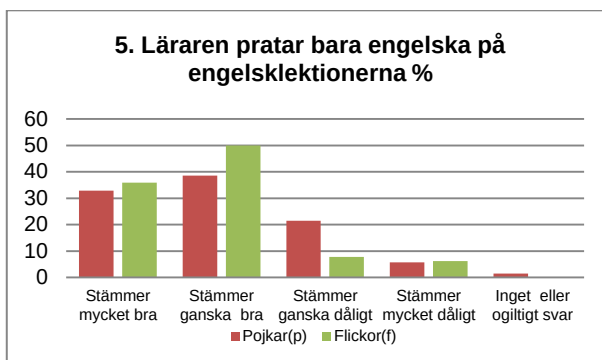
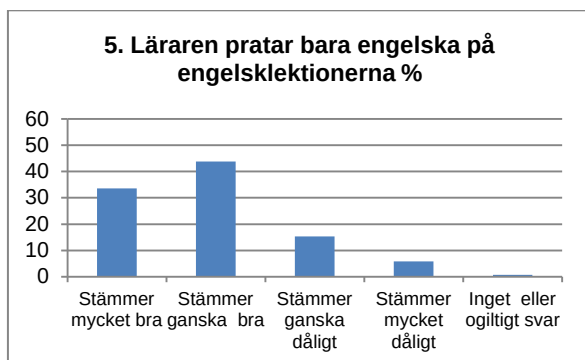
Dnr 40-2010:2594

2011-03-28

3 (7)

Dnr 40-2010:2594

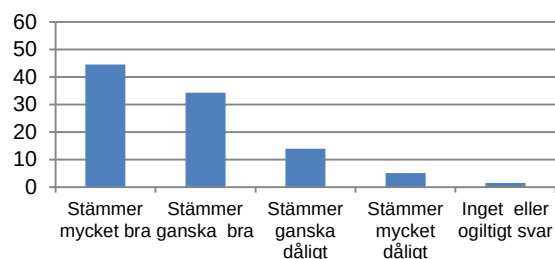

2011-03-28

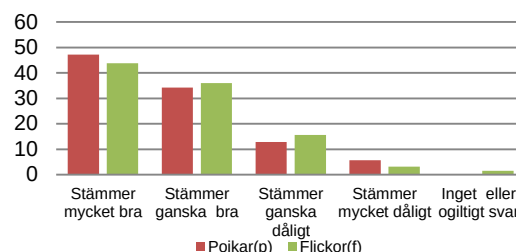
4 (7)

Dnr 40-2010:2594

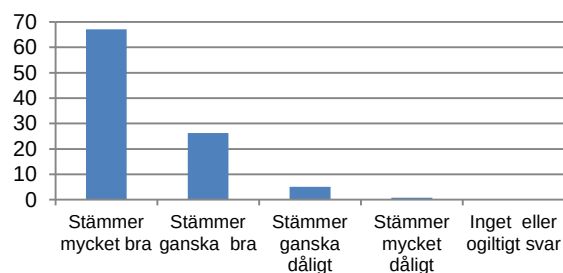
8. Vi får reda på vad vi ska kunna för att få olika betyg i engelska %

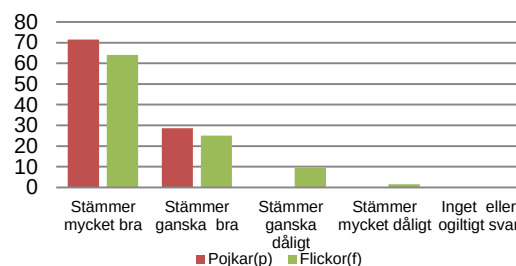
8. Vi får reda på vad vi ska kunna för att få olika betyg i engelska %

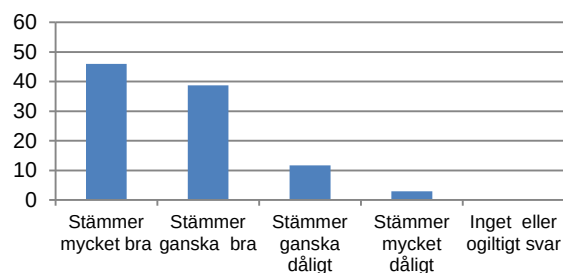
9. Jag får den hjälp jag behöver i engelska %

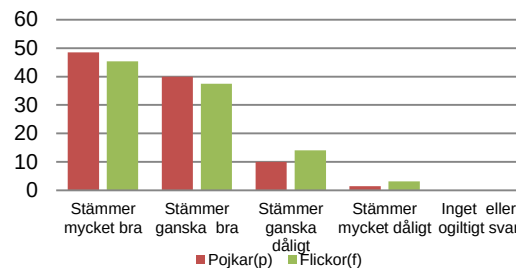
9. Jag får den hjälp jag behöver i engelska %

10. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att prata engelska %

10. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att prata engelska %

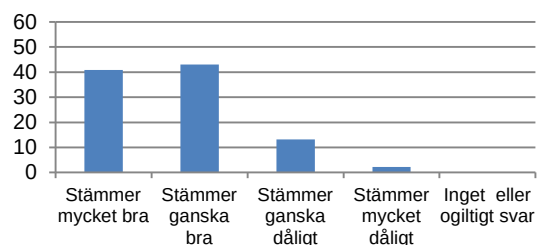

2011-03-28

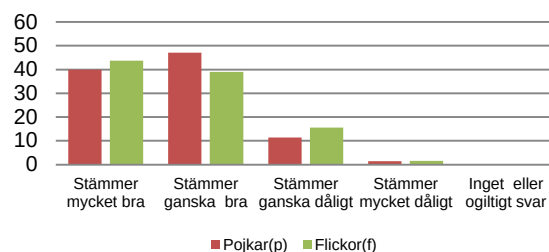
5 (7)

Dnr 40-2010:2594

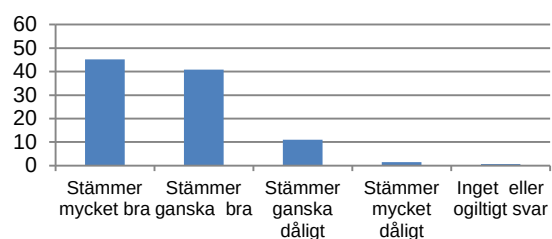
11. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att skriva engelska %

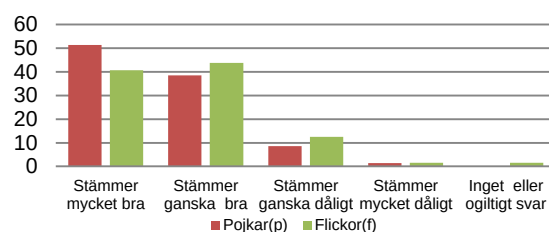
11. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att skriva engelska %

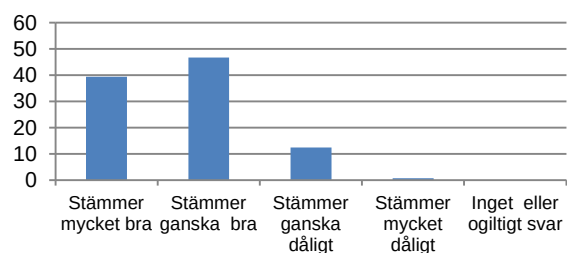
12. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att förstå engelsk text när vi läser %

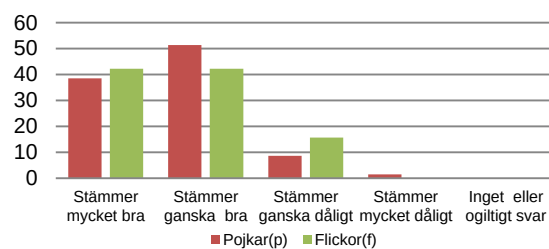
12. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att förstå engelsk text när vi läser %

13. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att förstå engelska när någon annan pratar %

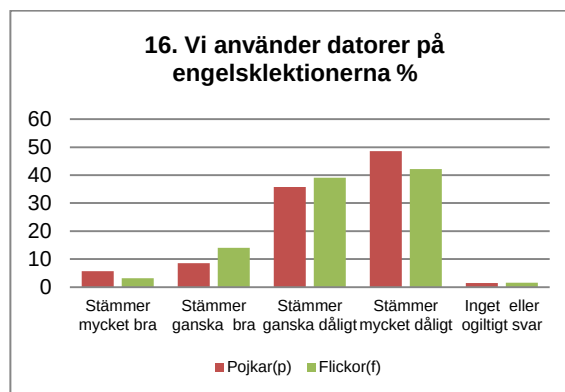
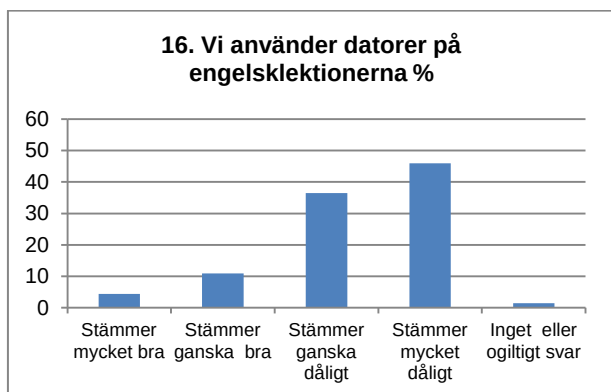
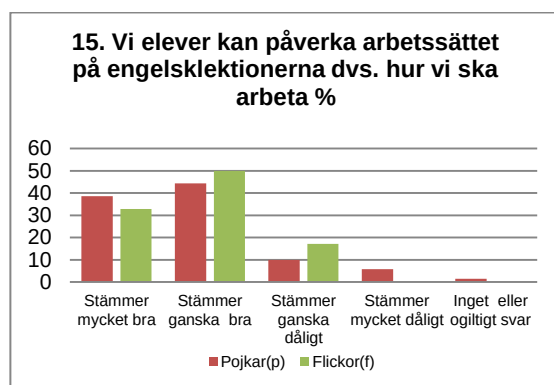
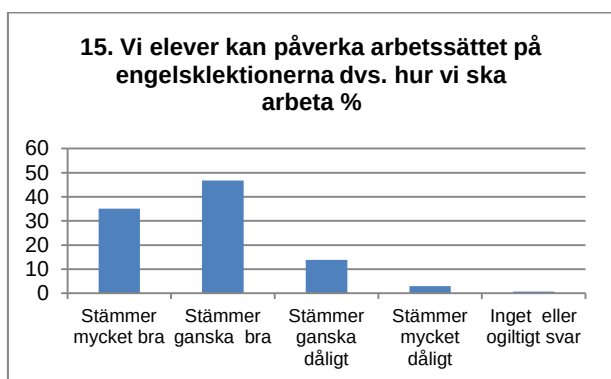
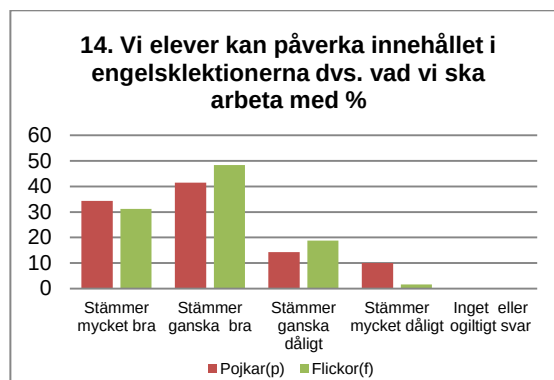
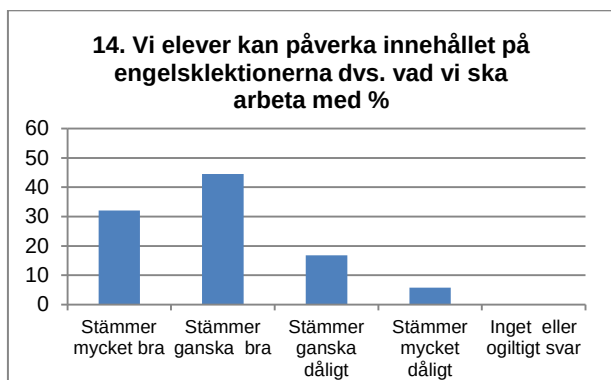
13. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att förstå engelska när någon annan pratar %

2011-03-28

6 (7)

Dnr 40-2010:2594

2011-03-28

7 (7)

Dnr 40-2010:2594

